حرمين
رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

العَقِيدَةُ الصَّحِيْحَةُ وَمَا يُضَادُّهَا

بشتو

پښتو

صحيح عقيده او هغه چې خلاف يې ده

ليکنه قدرمند شيخ صاحب
عبدالعزيز بن عبد الله بن باز

العَقِيدَةُ الصَّحِيْحَةُ وَمَا يُضَادُّهَا

صحيح عقيده او هغه چې خلاف يې ده

لِسَمَاحَةِ الشَّيْخِ العَلَّامَةِ
عَبْدِ العَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ بَازٍ
رَحِمَهُ اللهُ

ليکنه قدرمند شيخ صاحب
عبد العزيز بن عبد الله بن باز

بِسْمِ اللهِ الرَّحمَنِ الرَّحِيمِ

لومړی پیغام:
صحیح عقیده او هغه چې خلاف یې ده

الحمد لله وحده، والصلاة والسلام على من لا نبي بعده، وعلى آله وصحبه.

أما بعد: کله چې سمه عقیده د اسلامي دین اصل او د امت بنسټ دی، نو د اړتیا له مخې ما خوښه وګڼله چې د دې موضوع په اړه وینا ولرم، او لیکنې او تالیف سره یې بیان او تشریح کړم.

او د قرآن او سنت له شرعي دلایلو څخه معلومه ده چې کړنې او ویناوې هغه مهال اعتبار پیدا کوي چې له سمې عقیدې سرچینه واخلي، خو که عقیده سمه نه وي، نو هغه کړنې او ویناوې باطلیږي چې پرې بنا وي، لکه څنګه چې الله تعالی فرمایلي دي:

﴿...وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلۡإِيمَٰنِ فَقَدۡ حَبِطَ عَمَلُهُۥ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾

ژباړه: (او څوك چې له ایمان نه انکار وکړي، نو یقینًا د هغه عمل برباد شو او هغه به په اخرت کې له تاوانیانو څخه وي). [المائدة سورت: ۵ آیت]

او الله تعالی فرمایلي دي:

﴿وَلَقَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكَ لَئِنۡ أَشۡرَكۡتَ لَيَحۡبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٦٥﴾

ژباړه: [او بېشکه تاته وحی شوې او له تا مخکينيو ته هم چې که شرك دې وکړ، هرومرو به دې عمل هم چتې لاړ شي او هرومرو به له زيانمنو هم شې). [الزمر سورت: 65 آيت].

او په دې معنا سره ډېر آيتونه راغلي دي. او يقينا چې د الله تعالی مبين کتاب او د هغه د امانتدار رسول -صلی الله عليه وسلم- سنت په ګوته کوي چې: سمه عقيده په شپږو شيانو کې خلاصه کيږي چې عبارت دي له: په الله جل جلاله ايمان، د هغه په ملايکو، د هغه په کتابونو، د هغه په رسولانو، د آخرت په ورځ او د خير او شر په اندازې ايمان راوړل دي. دا شپږ کارونه د هغې صحيح عقيدې بنسټونه دي چې د الله تعالی کتاب پرې نازل شوی او الله تعالی پرې خپل رسول محمد صلی الله عليه وسلم راليږلی دی،

په قرآن او صحيح سنت کې د دې شپږو اصولو لپاره ډېرې دلايل شته، چې د بېلګې په توګه يې يو څو لاندې دي:

لومړی: له قرآن څخه؛ لکه د الله تعالی دا قول:

﴿لَّيۡسَ ٱلۡبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمۡ قِبَلَ ٱلۡمَشۡرِقِ وَٱلۡمَغۡرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلۡبِرَّ مَنۡ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلۡكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ...﴾

ژباړه: ((يوازې) نيکي دانه ده چې تاسې خپل مخونه ختيځ يا لوېديځ لوري ته (په لمانځه کې) واړوئ؛ بلکې (غوره) ښېګڼه (نېکي) هغه ده چې چا پر الله، د قيامت پر ورځ او ملايکو او کتابونو او پر پيغمبرانو ايمان راوړی وي) [البقرة سورت: 177 آيت].

او د هغه سپيځلي او لوړ ذات وينا چې فرمايي:

﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن رُّسُلِهِۦ...﴾

ژباړه: (رسول پر هغه څه ايمان راوړی دی؛ چې په ده باندې د خپل رب له جانبه نازل کړی شوي دي او مومنانو هم، ټولو ايمان راوړی دی په الله باندې او د هغه پر ملايکو او د هغه پر کتابونو او د هغه په رسولانو باندې (او وايي) مونږه د هغه (الله) په رسولانو کې د هيچا په مينځ کې تفريق نه کوو) [البقرة سورت: 285 آيت]،

او دا قول د الله تعالی:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ مِن قَبۡلُۚ وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ١٣٦﴾

ژباړه: (ای هغو کسانو چې ايمان يې راوړی دی! تاسو

پر الله ایمان راوړئ او د هغه پر رسول او پر هغه کتاب چې هغه په خپل رسول باندې نازل کړی دی او پر هغو کتابونو چې له ده نه يې مخکې نازل کړي دي، او څوك چې په الله سره کافر شي او د هغه په ملايكو او د هغه په کتابونو او د هغه په رسولانو او د اخرت په ورځ، نو یقینًا هغه ګمراه شو په ډېرې لرې ګمراهۍ سره) (النساء سورت: ۱۳۶ ایت).

او دا قول د الله تعالی:

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِۚ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧٠﴾

ژباړه: (آيا ته نه پوهېږې چې یقینا الله تعالی پوه دی په هغه څه چې په اسمان کې دي او په زمکه کې دي، بېشکه دا ټول په کتاب (لوح محفوظ) کې دي، بېشکه دا په الله تعالی باندې آسان دي). [الحج سورت: 70 آیت].

دويم: له سنت (حديثو) څخه؛ هغه مشهور حديث چې مسلم په خپل صحيح کې د امير المؤمنين عمر بن الخطاب رضي الله عنه له حديث څخه روايت کړی چې جبريل عليه السلام له پيغمبر صلى الله عليه وسلم څخه د ايمان په اړه پوښتنه وکړه، نو هغه ورته وفرمايل:

«الإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالیَوْمِ الآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ».

ژباړه: «ايمان دې ته وايي چې پر الله، ملايكو، کتابونو،

رسولانو يې، او د آخرت په ورځ ايمان راوړې، او د هغه لخوا پر خير او شر باور ولرې»[1] حديث، او شيخينو (بخاري او مسلم) - په لړ څه توپير سره - د ابو هريرة رضي الله عنه له حديث څخه روايت کړی.

له دې شپږو بنسټونو څخه لاندې چارې سرچينه اخلي: هر هغه څه چې يو مسلمان يې بايد د الله تعالی، آخرت او نورو غيبي چارو په اړه پرې باور ولري هغه څه دي چې الله تعالی او د هغه رسول صلی الله عليه وسلم يې په اړه موږ ته خبر راکړی دی.

او دا شپږ اصول په لاندې توګه بيانيږي:

لومړی اصل: په الله تعالی ايمان

دا ګڼو چارو ته شامليږي چې له جملې څخه يې ځينې دا دي: په دې باور چې هغه ذات له هر څه پرته د عبادت وړ دی، ځکه چې هغه د خپلو بندګانو خالق، له هغوی سره نيکي کوونکی، هغوی ته روزي ورکوونکی، د هغوی په پټو او ښکاره رازونو پوه، له هغوی څخه پيروي کوونکو ته اجر ورکوونکی او ګناهکارانو ته يې سزا ورکوونکی ذات دی.

او الله تعالی ثقلين (انسانان او پيريان) د خپل عبادت لپاره پيدا کړي او امر يې ورته کړی لکه چې فرمايي:

﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝٥٦ مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن

[1] مُسلِم روايت کړی دی(8).

﴿رِّزۡقٖ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطۡعِمُونِ ٥٧ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلۡقُوَّةِ
ٱلۡمَتِينُ ٥٨﴾

ژباړه: (او ما پېریان او انسانان نه دي پیدا کړي مګر د دې لپاره چې دوی زما عبادت وکړي.

زه له دوی نه هېڅ رزق نه غواړم او نه دا غواړم چې دوی ما ته خوراك راكړي،

بېشكه هم دغه الله ښه روزي وركوونكی، قوت والا، (او) ډېر مضبوط دی) [الذاریات سورت: 56-58 ایتونه].

او الله تعالی فرمايلي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن
قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١ ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ
بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ
فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٢٢﴾

ژباړه: (ای خلکو! د خپل رب عبادت کوئ، هغه چې تاسو يې پیدا کړي يئ او هغه کسان چې له تاسو نه مخکې وو، د دې لپاره چې تاسو پرهېزګاره شئ،

هغه (رب) چې ستاسې لپاره يې زمکه فرش (هواره) ګرځولې ده او هسک (آسمان) يې چت او د آسمان له لورې يې اوبه نازل کړې دي، نو راویستي يې دي په دې اوبو سره هر ډول مېوې ستاسې لپاره روزي (رزق)، نو له الله سره

شریکان مه نیسئ، په داسې حال کې چې تاسي پوهېږئ (چې الله شريک نه لري)) [البقرة سورت: 21-22 ايتونه].

او بېشکه الله جل جلاله د دې حق د روښانه کولو او لورې ته يې د بلنې ورکولو لپاره رسولان او کتابونه رالېږلي دي او د دې له مخالفت څخه يې خبرداری ورکړی، لکه چې الله پاک فرمايي:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ...﴾

ژباړه: (او يقينًا يقينًا مونږ په هر يو امت کې يو رسول لېږلی و (په دې سره) چې تاسو د الله عبادت کوئ او له طاغوت نه ځان وساتئ) [النحل سورت: 36 آيت].

او الله تعالی فرمايلي:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ ٢٥﴾

ژباړه: (او مونږ له تا نه مخکې هېڅ رسول نه دی لېږلی مګر چې هغه ته به مونږ (دا) وحې کوله چې بېشکه شان دا دی چې له ما نه پرته بل هېڅ حق معبود نشته، لهذا تاسو زما عبادت کوئ) [الأنبياء سورت: 25 آيت].

او الله تعالی فرمايي:

﴿الر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ١﴾

﴿أَلَّا تَعۡبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنَّنِي لَكُمۡ مِنۡهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ۝٢﴾

ژباړه: (الف، لام، را، (دا) کتاب دی چې ایتونه يې محکم کړی شوي دي، بيا د ښه حکمت والا، پوره خبردار ذات له خوا نه په تفصيل سره بيان شوي دي،

دا چې تاسو عبادت مه کوئ مګر يواځې د الله، بېشکه زه تاسو لپاره د هغه له جانبه (رالېږل شوی) وېرووونکی او زېری ورکوونکی يم). [هود سورت: 1-2 آيتونه].

او د دې عبادت حقيقت: په ټولو هغو چارو کې د الله تعالى يو ګڼل دي چې د هغه عبادت پرې کيږي لکه: دعاء، وېره، هيله مندي، لمونځ، روژه، ذبح، نذر او په عاجزۍ سره د هغه د ثواب په تمه، او د هغه د عذاب له وېرې نور عبادتونه کول، چې هغه ته په پوره محبت او د هغه لويۍ ته په بشپړې عاجزۍ سره ترسره شي.

او څوک چې په قرآن کريم کې فکر وکړي، وبه مومي چې ټول د همدې لوی اصل په باره کې نازل شوی، لکه چې الله پاک فرمايلي:

﴿إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ۝٢

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ۝٣﴾

ژباړه: (بېشکه موږ تا ته کتاب په حقه سره نازل کړی

دی، نو ته د الله عبادت کوه، په داسې حال کې چې دین هغه (الله) لره خالص کوونکی یې)،
(خبردار شئ! خاص د الله لپاره خالص دین دی، او هغه کسان چې له هغه پرته یې دوستان (کارسازي) نیولي دي (وايي:) مونږ د دوی عبادت نه کوو مګر د دې لپاره چې دوی مونږ الله ته نژدې کړي، ښه نژدې کول، بېشکه الله به د دوی په مینځ کې په هغو خبرو کې فیصله کوي چې دوی په هغو کې اختلاف کوي، بېشکه الله هدایت نه کوي هغه چا ته چې هغه دروغجن، ډېر ناشکره وي). [الزمر سورت: 2-3 آیتونه].

او د هغه سپیځلي او لوړ ذات وینا چې فرمايي:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ...﴾

ژباړه: (او ستا رب حکم کړی دی چې تاسو عبادت مه کوئ (د بل هیچا) مګر یواځې د هغه). [الإسراء سورت: 23 آیت].

او د الله تعالی دا قول:

﴿فَٱدْعُواْ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَٰفِرُونَ ۝١٤﴾

ژباړه: (نو تاسو الله بلئ، په داسې حال کې چې همده ته د دین خالص کوونکي یئ اګر که کافران یې بد ګڼي) [غافر سورت: 14 آیت].

همدا رنګه، څوک چې په نبوي سنت کې ژور فکر وکړي وبه مومي چې دې اصل ته زیاته پاملرنه شوې ده، لکه په

صحيحينو کې چې له معاذ -رضي الله عنه- څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي:

«حَقُّ اللهِ عَلَى العِبَادِ أَن يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا».

ژباړه: «د الله حق پر بنده ګانو دا دی چې عبادت يې وکړي او هيڅ شی ورسره شريک نه کړي».[1]

او په الله تعالى په ايمان کې: په ټولو هغو چارو ايمان داخليږي چې هغه پر خپلو بندګانو فرض کړي دي لکه: د اسلام ښکاره پنځګوني رکنونه.

او هغه دا دي: چې پدې خبره ګواهي ورکول چې له الله پرته بل معبود نشته، او پر دې چې محمد د الله رسول دی، لمونځ کول، زکات ورکول، د رمضان روژه او د بيت الله حج د هغه چا لپاره چې د لارې وس ولري، او ځيني نور فرض عملونه چې پاکيزه شريعت راوړي دي.

او د دې ارکانو تر ټولو اړين او لوی يې: پدې خبره ګواهي ورکول دي چې له الله پرته بل معبود نشته، او پر دې چې محمد د الله رسول دی، او دا ګواهي الله تعالى ته د عبادت خالصول او له هغه پرته يې له نورو نفي کول په بر کې نيسي، او همدا د (لا اله الا الله) معنا ده، څکه معنا يې داسې ده لکه څنګه چې علماوو فرمايلي: له الله پرته بل بر حق معبود نشته، نو پر دې اساس: هر هغه څه چې له الله پرته يې عبادت کيږي - که بشر وي، يا ملايکه، يا پيری او يا بل څه - نو هغه باطل

---

1 بخاري (2856)، او مسلم (30) روايت کړی.

معبود دی، او په حقه معبود یوازې یو الله دی چې شریک نه لري، الله تعالی فرمایلي:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلۡبَٰطِلُ...﴾

ژباړه: (دغه په دې سبب چې بېشکه الله، هم دی حق دی او دا چې بېشکه هغه چې دوی یې له هغه (الله) نه غیر بولي، همغه باطل دی) [الحج سورت: 62 آیت].

او وړاندې تېر شول چې الله پاک پیریان او انسانان د همدې بنسټیز اصل لپاره پیدا کړي او امر یې ورته پرې کړی، رسولان یې پرې رالیږلي او کتابونه یې پرې نازل کړي دي؛ نو بنده ته په کار دي چې پدې اړه ژور او زیات فکر وکړي؛ تر څو ورته لدې اصل څخه د ډېری مسلمانانو ناپوهي څرګنده شي چې یکې بنکېل دي؛ چې د الله تعالی سره یې د نورو عبادت وکړ او د هغه خالص حق یې نورو ته ورکړ، الله دې مرسته وکړي.

او په الله پاک له ایمان څخه پدې باور لرل دي چې همغه د کائناتو پیدا کوونکی، چارې سموونکی، او په خپل علم او ځواک سره هر رنګ چې وغواړي د هغوی په چارو کې تصرف کوونکی دی، او همغه د دنیا او آخرت مالک او د ټولو کائناتو رب دی، له هغه پرته بل خالق نشته او له هغه پرته بل رب نشته. او دا چې هغه استازي (رسولان) رالیږلي او کتابونه یې د بندګانو د اصلاح او هغه څه ته د بلنې په موخه

نازل کړي دي چې په دنیا او اخرت کې د هغوی خلاصون او ښېګڼه پکې ده. او دا چې هغه پاک ذات پدې ټولو کې شریک نه لري، الله تعالی فرمایلي:

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ ٦٢﴾

ژباړه: (الله د هر شي پیدا کوونکی دی او هغه په هر شي باندې نګران دی). [الزمر سورت: 62 ایت].

او الله تعالی فرماېلي:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ يُغۡشِي ٱلَّيۡلَ ٱلنَّهَارَ يَطۡلُبُهُۥ حَثِيثٗا وَٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتِۭ بِأَمۡرِهِۦٓۗ أَلَا لَهُ ٱلۡخَلۡقُ وَٱلۡأَمۡرُۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٥٤﴾

ژباړه: (بېشکه ستاسو رب هغه الله دی چې اسمانونه او ځمکه يې په شپږو ورځو کې پیدا کړي دي، بیا د عرش له پاسه برقراره شو، هغه په شپې سره ورځ پټوي، په دې حال کې چې دا (شپه) هغې (ورځ) لره په تلوار سره طلب کوي او (پیدا کړی يې دی) لمر، او سپوږمۍ او ستوري، چې د هغه په حکم سره مسخر کړی شوي دي، آګاه شئ! خاص هغه لره دي پیدا کول او حکم کول دي، ډېر برکت والا دی الله چې رب العالمین دی). [الأعراف سورت: 54 آیت].

او په الله تعالی له ایمان څخه د هغه په نېکو نومونو او عالیه

صفتونو ايمان راوړل دي چې د هغه په کتاب او د هغه د امانتدار رسول په سنت کې راغلي دي، پرته له تحريف، له معنا څخه يې انکار، پرته له ځرنګوالي او بېلګې بيانولو څخه،

﴿...لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾

ژباړه: (د هغه په مثل هيڅ شی نشته او هم دغه بنه اورېدونکی، بنه ليدونکی دی). [الشورى سورت: 11 آيت].

نو په اړه يې واجب دريځ دا دی چې لکه څنګه چې راغلي، د ځرنګوالي له څېړلو پرته همداسې په خپل حال له هغو لويو معانيو سره پرېښودل شي چې دلالت پرې کوي، چې هغه د الله تعالى صفتونه دي، او واجب دي چې الله تعالى په هغو صفتونو سره د هغه د شان سره سم ياد شي، پرته له دې چې په صفاتو کې يې له مخلوقاتو سره په يو څه کې تشبيه ورکړل شي، لکه چې الله تعالى فرمايلي: او الله تعالى فرمايي:

﴿فَلَا تَضۡرِبُواْ لِلَّهِ ٱلۡأَمۡثَالَۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ وَأَنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ٧٤﴾

ژباړه: (نو تاسو د الله لپاره مثالونه مه بيانوئ، بېشکه الله پوهېږي او تاسو نه پوهېږئ). [النحل سورت: 74 آيت].

نو د الله تعالى په اسماوو او صفاتو کې همدا د رسول الله صلى الله عليه وسلم د صحابو کرامو او په نيکۍ کې تر قيامته د هغوی له پيروانو څخه د اهل سنت و الجماعت عقيده ده، او همدا هغه عقيده ده چې امام: أبو الحسن الأشعري رحمه الله په (المقالات) کتاب کې د محدثينو او اهل سنتو څخه رانقل کړې او نورو د علم او ايمان خاوندانو هم رانقل کړې ده.

اوزاعي رحمه الله ويلي: له زهري او مكحول څخه د صفاتو د آيتونو په اړه پوښتنه وشوه، هغوی دواړو وويل: څنګه چې راغلي دي همغسې يې تېر کړئ[1].

او اوزاعي - رحمه الله - هم فرمايلي دي: موږ او ډېری تابعينو به ويل چې الله پاک په خپل عرش دی او په هغو صفاتو ايمان لرو چې په سنت کې راغلي دي[2].

وليد بن مسلم رحمه الله ويلي دي: (له مالک، اوزاعي، ليث بن سعد او سفيان الثوري رحمهم الله څخه په صفاتو کې د راغلو رواياتو په اړه پوښتنه وشوه، نو هغوی ټولو وويل چې: د کيفيت په اړه يې له پوښتنې کولو پرته همداسې تېر کړئ (عقيده پرې ولرئ) لکه څنګه چې راغلي دي[3].

او کله چې د مالک د شيخ؛ ربيعة بن أبی عبد الرحمن رحمهما الله څخه د استوا په اړه پوښتنه وشوه هغه وويل: استوا نامعلومه نده، د کيفيت په اړه يې پوښتنه کول غير معقول کار

---

1 لالکائي په شرح أصول الاعتقاد (735)، او ابن عبد البر په جامع العلم وفضله (1801) کې روايت کړی، خو د: آيات الصفات پر ځای يې أحاديث الفاظ کارولي، چې الفاظ يې داسې دي "اروروا هذه الأحاديث كما جاءت ولا تناظروا فيها". "دا حديثونه همداسې روايت کړئ لکه څنګه چې راغلي دي او مناظرې پکې مه کوئ".

2 بيهقي په الأسماء والصفات (865) کې روايت کړی، او ابن تيمية په الحموية (269 مخ) کې اسناد صحيح ګڼلی دی، او ذهبي په العرض (223/2) کې ويلي چې : راويان يې ثقه امامان دي.

3 لالکائي په: شرح أصول الاعتقاد (930)، او بيهقي په: الأسماء والصفات (955) کې روايت کړی دی.

دی، د الله له طرفه پیغام، په رسول یې ښکاره رسول او پر موږ یې منل دي).[1] او کله چې له مالک رحمه الله څخه پدې اړه پوښتنه وشوه هغه وویل: (استوا معلومه، کیفیت یې ناڅرګند، ایمان پرې واجب او په اړه یې پوښتنه کول بدعت دی) بیا یې پوښتونکي ته وویل: ماته یو ډیر بد انسان ښکاري! او امر یې وکړ نو وویستل شو[2]. او همدا معنا له أم المؤمنین أم سلمة رضي الله عنها څخه هم روایت شوې ده[3].

او امام أبو عبد الرحمن بن المبارک رحمة الله علیه ویلي: (موږ خپل سپېڅلی رب پدې پېژنو چې هغه د خپلو اسمانونو د پاسه په خپل عرش دی او له مخلوقاتو څخه یې جلا دی)[4].

او پدې اړه د امامانو خبرې ډیرې زیاتې دي چې پدې یو تقریر کې یې راوړل ناشوني دي، او که څوک غواړي چې ډیرو معلوماتو ته پدې اړه لاسرسی ولري نو د اهل سنت علماوو لیکنو ته دې مراجعه وکړي لکه (السنة) کتاب؛ د عبد الله بن الامام احمد او (التوحید) د جلیل القدر امام محمد

1 لالکائي په شرح أصول الاعتقاد (665)، او بیهقي په: الأسماء والصفات (868) کې روایت کړی.

2 لالکائي په شرح أصول الاعتقاد (664)، او أبو نعیم په حلیة الأولیاء (6/325)، او بیهقي په الأسماء والصفات کې په: (867) کې روایت کړی دی.

3 المزکي په المزکیات (29)، ابن بطة په: الابانة (120)، لالکائي په شرح أصول الاعتقاد (663) کې روایت کړی.

4 الدارمي په: الرد علی الجهمیة (67)، او بیهقي په الأسماء والصفات (903) کې روایت کړی.

بن خزيمة كتاب، او (السنة) د ابو القاسم اللالكائي الطبري كتاب، او (السنة) د أبى بكر بن أبى عاصم كتاب، د حماة كلي اوسيدونكو ته د شيخ الِاسلام ابن تيمية ځواب، او هغه لوی او ډېر ګټه لرونکی ځواب دی، په نوموړي ځواب کې هغه رحمه الله د اهل سنت عقيده بيان کړې ده او د هغوی زياتې ويناوې يې نقل کړي دي، همدا رنګه شرعي او عقلي دليلونه چې د اهل سنت د ويناوو په صحت دلالت کوي او د هغوی د مقابل لورې د ويناوو په بطلان دلالت کوي راوړي دي.

همدا رنګه يې هغه رساله چې د : التدمرية په نوم يادېږي؛ په عقلي او نقلي دلايلو سره يې د اهل سنت و الجماعت عقيده تشريح کړې، او په نيک نيت او حق پېژندني ته په ليوالتيا سره پکې هر عالم لوستونکي ته ښکاري چې باطل پکې افشا شوی دی. نو په اسماء او صفاتو کې د اهل سنت والجماعت عقيده دا ده چې هغوی الله تعالی ته هغه څه ثابتوي چې هغه په خپل کتاب کې ځانته ثابت کړي او يا يې ورته رسول صلی الله عليه وسلم په خپل سنت کې ثابت کړي دي، پرته له بېلګې بيانولو، او د مخلوق له مشابهت څخه يې داسې سپېڅلی کړی چې له معنا څخه پکې انکار نه وي؛ نو په برياليتوب سره له تناقض څخه وژغورل شول. او پر ټولو دلايلو يې د الله تعالی په توفيق عمل وکړ؛ ځکه څوک چې پر هغه حق ثابت پاتې شي چې الله تعالی پرې رسولان رالیږلي، او پدې اړه يې خپل زيار وويست، او په لاسته راوړلو کې يې الله تعالی ته اخلاص څرګند کړ، نو الهي تګلاره دا ده چې هغه ته حق ته د رسيدو

توفيق ورکوي او دلايل يې څرګندوي، لکه چې هغه تعالی فرمايي:

﴿بَلۡ نَقۡذِفُ بِٱلۡحَقِّ عَلَى ٱلۡبَٰطِلِ فَيَدۡمَغُهُۥ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٞۚ...﴾

ژباړه: (بلکې مونږ په حق سره باطل ولو، نو دا د هغه دماغ راوباسي، نو ناڅاپه هغه ختمېدونکی وي). [الأنبياء سورت: 18 آيت].

او الله تعالی فرمايلي:

﴿وَلَا يَأۡتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئۡنَٰكَ بِٱلۡحَقِّ وَأَحۡسَنَ تَفۡسِيرًا ٣٣﴾

ژباړه: (او (د دې لپاره هم چې) هغوی که تاته هر ډول مثال (يا پوښتنه) راوړي، مونږ يې سم ځواب او غوره بيان درته راوړو). [الفرقان سورت: 33 آيت].

خو هغه کسان چې د اسماء او صفاتو په باب کې د اهل سنت والجماعت د عقيدې مخالف دي؛ نو خامخا به د عقلي او نقلي دلايلو سره په هغه څه کې په ټکر کې واقع کيږي چې دی يې ثابتوي او يا ترې انکار کوي. او حافظ ابن کثير رحمه الله په خپل مشهور تفسير کې د دې موضوع په اړه د دې آيت د تفسير پر مهال ښايسته وينا کړې ده؛ چې الله تعالی فرمايي:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ...﴾

ژباړه: (بېشکه چې ستاسو رب هم هغه الله دی چې پيدا کړي يې دي اسمانونه او ځمکه په شپږو ورځو کې، بيا دی په

عرش برقرار شو). [الأعراف سورت: 54 آیت].

چې لوی ګټې ته په لیدو یې دلته راوړل غوره دي؛ هغه رحمه الله فرمایلي:

خلک د دې موضوع په اړه ډېر نظرونه لري چې دا یې د راوړلو ځای نه دی، بلکې، موږ به پدې ځای کې د سلفو صالحینو؛ مالک، أوزاعي، ثوري، لیث بن سعد، شافعي، أحمد بن حنبل، اسحاق بن راهویه او د مسلمانانو د نورو پخوانیو او وسنیو امامانو - رحمهم الله - مذهب تعقیبوو چې هغه : اسماء او صفات په خپل حال پرېښودل دي لکه څنګه چې راغلي دي، پرته له څرنګوالي، مشابهت او له معنا څخه یې انکار، او هغه څه چې د تشبیه کوونکو په ذهن کې ښکاره دي، هغه له الله تعالی څخه منفي دي، ځکه الله جل جلاله په هیڅ شي کې د خپلو مخلوقاتو په څېر نه دی،

﴿...لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾

ژباړه: (د هغه په مثل هېڅ شی نشته او هم دغه ښه اورېدونکی، ښه لیدونکی دی). [الشوری سورت: 11 آیت].

بلکې خبره هغه ده چې امامانو کړې ده لکه: نعیم بن حماد د بخاري شیخ چې ویلي یې دي: چا چې الله تعالی د مخلوقاتو سره تشبیه کړ، کفر یې وکړ، او چا چې له هغه څه نه انکار وکړ چې الله تعالی پرې ځان نوملی یقینا چې کفر یې وکړ[1].

[1] ذهبي په: العلو (464) کې روایت کړی او: ألباني په: مختصر العلو (184) مخ کې ویلي: وهذا إسناد صحیح، رجاله ثقات معروفون. یعنې دا سند صحیح دی او رجال یې ثقه دي.

او په هغه څه کې مشابهت نشته چې الله تعالی پرې خپل ځان موصوف کړی او یا یې پرې رسول توصیف کړی، نو چا چې الله تعالی ته هغه څه ثابت کړل چې په ښکاره آیتونو او صحیحه اخبارو کې راغلي؛ څنګه چې د الله تعالی د جلال سره ښایي، او له الله تعالی څخه یې نیمګړتیاوې نفې کړې؛ نو د هدایت لار یې تعقیب کړې ده. د ابن کثیر رحمه الله وینا پای ته ورسیده.[1]

په الله تعالی ایمان کې دا عقیده هم شامله ده چې ایمان قول او عمل دی، دا چې په اطاعت سره زیاتیږي او په نافرمانۍ سره کمیږي، او دا جواز نلري چې کوم مسلمان د شرک او کفر څخه د کوچنیو ګناهونو له امله کافر وګڼل شي لکه: زنا، غلا، سود، شراب څښل، د مور او پلار نافرماني، او نور لوی ګناهونه، خو چې حلال یې ونه ګڼي، دلیل یې د الله تعالی دا قول دی:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ...﴾

ژباړه: [بېشکه الله نه بخښي دا چې له هغه سره دې (څوك) شريك کړی شي او هغه بخښي هغه (ګناه) چې له دې (شرك) نه کمه وي د چا لپاره چې وغواړي). [النساء سورت: 48 آیت]. او هغه څه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په متواترو احادیثو کې ثابت شوي دي لکه د هغه دا وینا:

---

1 تفسير ابن كثير (426،3/427).

«إِنَّ اللهَ يُخْرِجُ مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ».

ژباړه: «الله تعالى به هر هغه څوک له دوزخ څخه راوباسي چې په زړه کې يې د اوري د دانې په اندازه ايمان وي»[1].

دويم اصل: په ملايکو ايمان،

دا دوو چارو ته شامليږي: لومړۍ چاره: پر ملايکو اجمالي ايمان؛ چې الله تعالى ملايکې د خپل طاعت لپاره پيدا کړي او هغوی يې په ځينو صفتونو سره يادې کړي دي لکه:

﴿وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَلَدٗاۗ سُبۡحَٰنَهُۥۚ بَلۡ عِبَادٞ مُّكۡرَمُونَ ٢٦ لَا يَسۡبِقُونَهُۥ بِٱلۡقَوۡلِ وَهُم بِأَمۡرِهِۦ يَعۡمَلُونَ ٢٧ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡ وَلَا يَشۡفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرۡتَضَىٰ وَهُم مِّنۡ خَشۡيَتِهِۦ مُشۡفِقُونَ ٢٨﴾

ژباړه: (او دوی (کافران) وايي: الله (د ځان لپاره) اولاد نيولی دی، هغه (له دې نه) پاك دی، بلکې (ملايك خو) ډېر معزز بنده ګان دي)،

(نه مخکې کيږي د الله تعالى نه په هيڅ خبره کې او بلکې

---

1 بخاري (22)، د أبو سعيد الخدري رضي الله عنه له حديث څخه روايت کړی.

دوی د هغه په حکم باندې عمل کوي)،

هغه ته معلوم دي څه چې د دوی په وړاندې دي او څه چې له دوی نه وروسته دي، او دوی شفاعت نشي کولی مګر د هغه چا لپاره چې هغه (الله) ترې راضي وي او دوی خاص د هغه له هیبته ویرېدونکي دي). [الأنبیاء سورت: 26-28 ایتونه].

دوی ډېرې ډولونه دي چې ځینو ته یې د عرش د پورته کولو دنده سپارل شوې، ځینې یې د جنت او دوزخ ساتونکي دي، او ځینو ته یې د بندګانو د اعمالو د ساتنې دنده سپارل شوې ده. دویمه چاره: په ملاېکو تفصیلي ایمان؛ داسې چې په هغو ملاېکو ایمان ولرو چې الله تعالی او رسول یې هغوی نومولي دي لکه: جبریل چې پر وحی مکلف دی، او میکائیل چې د باران مسوولیت لري، او مالک چې د دوزخ خزانه دار دی. او اسرافیل چې په شپیلۍ کې د پوکولو دنده پر غاړه لري. لکه څرنګه یې چې په صحیحو حدیثونو کې یادونه شوې ده لکه هغه چې په صحیح کې له عائشې رضي الله عنها څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«خُلِقَتِ الـمَلَائِكَةُ مِن نُورٍ، وَخُلِقَ الجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُم».

ژباړه: «ملاېکې له رڼا (نور) څخه پیدا شوي، او جان (پیری) د اور له خالصې شغلې څخه پیدا شوی، او ادم علیه

السلام له هغه څه څخه پيدا شوی چې تاسو ته بيان شوي دي»[1].
مسلم په خپل صحيح کې روايت کړی.

دريم اصل: په کتابونو ايمان، چې دوو چارو ته شامليږي:

لومړۍ چاره: په کتابونو اجمالي ايمان؛ داسې چې الله تعالی په خپلو رسولانو او انبياوو کتابونه رالېږلي؛ تر څو يې حق بيان کړي او لور ته يې بلنهورکړي، لکه څنګه چې الله تعالی فرمايلي:

﴿لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا رُسُلَنَا بِٱلۡبَيِّنَٰتِ وَأَنزَلۡنَا مَعَهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡمِيزَانَ لِيَقُومَ ٱلنَّاسُ بِٱلۡقِسۡطِ...﴾

ژباړه: (پرته له شکه موږ خپل رسولان له ښکاره دليلونو سره لېږلي او له هغوی سره مو کتاب او تله هم را نازل کړي تر څو خلك په انصاف ولاړ اوسي). [الحديد سورت: 25آيت]. او الله تعالی فرمايلي دي:

﴿كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ لِيَحۡكُمَ بَيۡنَ ٱلنَّاسِ فِيمَا ٱخۡتَلَفُواْ فِيهِ...﴾

ژباړه: (ټول خلک (په لومړيو کې) يو امت (ډله) وو، (بيا ځينې کافران شول) نو الله پيغمبران ولېږل چې (مؤمنانو

---

[1] مسلم (2996) د عائشې رضي الله عنها له حديث څخه روايت کړی.

ته) زيري ورکوونکي او (کافرانو ته) وېرووونکي وو ، او له دوی سره يې په حقه کتاب راولېږه د دې لپاره چې د خلکو ترمنځ فيصله (حکم) وکړي په هغه څه کې چې دوی په هغه کې اختلاف کړی دی). [البقرة سورت: 213 آيت].

دويمه چاره: په کتابونو تفصيلي ايمان دی؛ چې په هغو کتابونو ايمان ولرو چې الله تعالی يې نومونه ياد کړي لکه: تورات، انجيل، زبور او قرآن کريم، او باور ولرو چې قرآن کريم يې تر ټولو غوره او وروستی کتاب دی، او پر هغوی برلاسی دی، او هغوی لره تاييدونکی دی، او دا چې نوموړی هغه کتاب دی چې ټول امت يې بايد پيروي وکړي او د پريکړو لپاره يې اساس وګرځوي، سره د رسول الله صلى الله عليه وسلم د صحيحه سنتو- ځکه چې الله تعالی خپل پيغمبر محمد صلى الله عليه وسلم ټولو انسانانو او پېريانو ته د پيغمبر په توګه راليږلی او دا قرآن يې پرې نازل کړی، تر څو يې پر مټ د دوی ترمنځ پريکړې وکړي، او د هغه څه لپاره يې شفا ګرځولي چې په زړونو کې دي، او د هرڅه لپاره يې وضاحت، هدايت او د مؤمنانو لپاره يې رحمت ګرځولی دی، لکه چې الله تعالی فرمايلي:

﴿وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلۡنَٰهُ مُبَارَكٞ فَٱتَّبِعُوهُ وَٱتَّقُواْ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ١٥٥﴾

ژباړه: (او دا کتاب دی چې مونږ نازل کړی دی، نو تاسو د ده پيروي وکړئ او پرهېزګاره شئ، دې لپاره چې پر تاسو

رحم وکړی شي) [الأنعام سورت: 155آیت]. او الله پاک فرمایلي:

﴿...وَنَزَّلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ تِبۡيَٰنٗا لِّكُلِّ شَيۡءٖ وَهُدٗى وَرَحۡمَةٗ وَبُشۡرَىٰ لِلۡمُسۡلِمِينَ﴾

ژباړه: (او پر تا مو کتاب نازل کړی چې د هرڅه بیانوونکی، لارښوونه، لورېینه او د مسلمانانو لپاره زېری دی) [النحل سورت: 89 آیت]. او الله تعالی فرمایلي دي:

﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُمۡ جَمِيعًا ٱلَّذِي لَهُۥ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحۡيِۦ وَيُمِيتُۖ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِيِّ ٱلۡأُمِّيِّ ٱلَّذِي يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَكَلِمَٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمۡ تَهۡتَدُونَ ١٥٨﴾

ژباړه: (ته ووایه: ای خلکو! بې شکه زه ستاسو د ټولو په طرف د هغه الله (رالېږل شوی) رسول یم چې خاص د هغه لپاره د اسمانونو او ځمکې بادشاهي ده، نشته هېڅ حق معبود مګر همدی دی، همدغه ژوند ورکوي او مرګ ورکوي، نو تاسو پر الله او د هغه پر رسول ایمان راوړئ چې نبي دی، امي دی، هغه چې پر الله او د هغه پر کلماتو ایمان لري او تاسو د هغه پیروي وکړئ، د دې لپاره چې تاسو هدایت ومومئ). [الأعراف سورت: 158 آیت] او په دې معنا سره ډېر آیتونه راغلي دي.

څلورم فصل: په رسولانو ایمان

دا هم دوه چارو ته شامليږي: لومړۍ چاره: په رسولانو اجمالي ايمان دی؛ چې ايمان ولرو چې الله تعالی خپلو بندګانو ته پيغمبران رالېږلي، څينې له دوی څخه زيری ورکوونکي او څينې يې ويرونکي او همدا رنګه حق ته بلونکي دي؛ نو چا چې د دوی بلنه ومنله نېمکرغه شو، او چا يې چې مخالفت وکړ پښېمانه او نااميده به شي، د دوی وروستی او غوره يې زمونږ نبي محمد بن عبد الله -صلى الله عليه وسلم- دی، لکه چې الله تعالی فرمايلي:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ...﴾

ژباړه: (او يقينًا مونږ په هر يو امت كې يو رسول لېږلى و (په دې سره) چې تاسو د الله عبادت كوئ او له طاغوت نه ځان وساتئ). [النحل سورت: 36 آيت]. او الله تعالی فرمايلي دي:

﴿رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِ...﴾

ژباړه: او (مونږ لېږلي وو) رسولان، چې زېرى وركوونكي او وېرووونكي وو، د دې لپاره چې د خلكو ته په الله باندې څه حجت پاتې نشي). [النساء سورت: 165 آيت].

او الله تعالی فرمايلي دي:

﴿مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمۡ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ...﴾

ژباړه: (محمد (ﷺ) ستاسو په سړيو کې د هيچا پلار نه دی، مګر د الله رسول او د نبيانو (د لړی) پای ته رسوونکی دی). [الأحزاب سورت: 40 آيت].

دويمه چاره: په رسولانو په تفصيل سره ايمان راوړل؛ دا په تفصيل او توضيح سره په هغو کسانو ايمان راوړل دي چې الله تعالی نومولي يا د هغوی نومونه د الله د رسول -صلی الله عليه وسلم- لخوا ثابت شوي دي، لکه: نوح، هود، صالح، ابراهيم او نور صلی الله وسلم عليهم وعلی آلهم وأتباعهم.

پنځم اصل: د آخرت په ورځ ايمان

چې شامل دی:

پر هر هغه څه ايمان راوړل چې الله او د هغه رسول -صلی الله عليه وسلم- يې په اړه خبر ورکړی دی چې له مرګ نه وروسته به پېښيږي لکه: د قبر آزموينه، د هغه عذاب او نعمت، او د قيامت د ورځې ويره، سختۍ، صراط، ميزان، حساب، جزاء، د خلکو تر منځه د عملنامو غوړيدل، چې چاته به په ښي او چاته په چپ لاس او يا د شا له لورې ورکول کيږي.

په دې کې پر هغه حوض ايمان درلودل هم شامل دي چې زموږ له پيغمبر محمد صلی الله عليه وسلم سره يې ژمنه شوې او په جنت او دوزخ ايمان، د مومنانو لخوا د خپل سپېڅلي رب

لیدل او د هغه لخوا د خپلو بندګانو سره خبرې کول او داسې نور شیان دي چې په قرآن کریم او د الله د رسول صلی الله علیه وسلم په صحیح سنت کې راغلي دي، نو پر بنده پدې ټولو ایمان راوړل په هغه طریقه واجب دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم بیان کړې ده.

شپږم اصل: په تقدیر ایمان

او څلورو چارو ته شاملیږي:

لومړۍ چاره: پدې ایمان راوړل چې الله پاک پر هر هغه څه پوه دی چې شوي او هغه چې کیږي به، او د خپلو بندګانو په حالاتو، د هغوی په ارزاقو، اجلونو، عملونو او داسې نورو چارو پوه دی، نو له هغه سبحانه وتعالی څخه هیڅ شی لدې شیانو نه پټیږي، لکه څنګه چې الله تعالی فرمایلي:

﴿...وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٌ﴾

ژباړه: (او پوهه شئ چې بې شکه الله په هر شي باندې ښه پوه دی). [البقرة سورت: ۲۳۱ آیت]. او الله تعالی فرمایلي:

﴿...لِتَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدۡ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عِلۡمَۢا﴾

ژباړه: (د دې لپاره چې تاسو پوه شئ چې یقینًا الله په هر شي ښه قادر دی او دا چې یقینًا الله د علم په لحاظ هر شی راګیر کړی دی). [الطلاق سورت: ۱۲ آیت].

دویمه چاره: پدې ایمان چې الله تعالی ټول هغه څه لیکلي چې هغه اندازه کړي او د هغو پرېکړه یې کړې ده، لکه څنګه چې الله تعالی فرمایلي:

﴿قَدۡ عَلِمۡنَا مَا تَنقُصُ ٱلۡأَرۡضُ مِنۡهُمۡۖ وَعِندَنَا كِتَٰبٌ حَفِيظُۢ ٤﴾

ژباړه: (یقینًا موږ په هغه څه خبر یو چې ځمکه یې د دوی (له وجود) نه کموي او له زموږ سره یو ښه یاد ساتونکی کتاب دی) [ق سورت: ۴ آیت]. او الله تعالی فرمایلي دي:

﴿...وَكُلَّ شَيۡءٍ أَحۡصَيۡنَٰهُ فِيٓ إِمَامٖ مُّبِينٖ﴾

ژباړه: (او هر شی، موږ په ښکاره اصل (لوح محفوظ) کې درج کړی دی). [یس سورت: ۱۲ آیت]. او الله تعالی فرمایلي دي:

﴿أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۚ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧٠﴾

ژباړه: (آیا ته نه پوهېږې چې یقینا الله تعالی پوه دی په هغه څه چې په اسمان کې دي او په زمکه کې دي، ببشکه دا ټول په کتاب (لوح محفوظ) کې دي، ببشکه دا په الله تعالی باندې آسان دي) [الحج سورت: ۷۰ آیت].

دریمه چاره: د الله تعالی په مؤثره اراده (مشیئت) ایمان؛ هر هغه څه چې هغه یې غواړي هغه به کیږي، او هر هغه څه چې هغه یې نه غواړي هغه به نه کیږي، لکه چې الله تعالی فرمایلي:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَفۡعَلُ مَا يَشَآءُ﴾

ژباړه: (يقينا الله کوي هغه څه چې خوښه يې وي) [الحج سورت: ۱۸ آيت]. او الله تعالى فرمايلي:

﴿إِنَّمَآ أَمۡرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيۡـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ﴾ ﴿٨٢﴾

ژباړه: (د هغه امر خو کله چې څه وغواړي ايله دا دى چې و وايي: شه! نو هغه وشي). [يس سورت: ۸۲ آيت]. او الله پاک فرمايلي:

﴿وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ﴾ ﴿٢٩﴾

ژباړه: (او تاسو د (سمې لارې) اراده نشئ کولى مګر دا چې الله رب العلمين يې اراده وکړي). [التکوير سورت: ۲۹ ايت].

څلورمه چاره: پدې ايمان چې ټول موجودات الله تعالى پيدا کړي دي؛ نو له هغه پرته يې بل خالق او له هغه پرته يې بل رب نشته، لکه چې هغه سبحانه وتعالى فرمايلي:

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ﴾ ﴿٦٢﴾

ژباړه: (الله د هر شي پيدا کوونکى دى او هغه په هر شي باندې نګران دى). [الزمر سورت:۶۲ آيت]. او الله تعالى فرمايلي دي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ هَلۡ مِنۡ خَٰلِقٍ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ فَأَنَّىٰ تُؤۡفَكُونَ﴾ ﴿٣﴾

ژباړه: (اې خلکو! الله چې پر تاسو څه پېرزوینه کړې هغه درياد کړئ، آيا له الله پرته کوم بل خالق شته چې له آسمان او ځمکې روزي درکړي؟ له هغه پرته کوم بل الله نشته، نو تاسو څنګه اړول کيږئ (له حقه)) [فاطر سورت: ۳ آيت].

نو په تقدير ايمان: پدې ټولو څلور واړو چارو ايمان راوړلو ته شامليږي، لکه څنګه چې د اهل سنت والجماعت عقيده ده؛ د هغو بدعتيانو خلاف چې له ځينو يې انکار کوي.

او د هغې صحيح عقيدې چې اهل سنت والجماعت يې لري، مهمې چارې دا دي: د الله لپاره محبت او د الله لپاره کرکه کول، د الله لپاره دوستي او د الله لپاره دښمني چې همدې ته د ولاء او براء عقيده وايي، چې په الله تعالی د ايمان يوه برخه ده.

نو مؤمن د مؤمنانو سره مينه لري او دوستي ورسره کوي، او له کافرانو کرکه لري او دښمني ورسره کوي، او د دې امت په سر کې مؤمنان د رسول الله صلی الله عليه وسلم صحابه کرام دي، لکه څنګه چې د اهل سنت والجماعت په نزد منل شوې ده؛ نو هغوی ورسره مينه لري او دوستي ورسره کوي، او باور لري چې هغوی له پيغمبرانو وروسته غوره خلک دي، دليل يې د رسول الله صلی الله عليه وسلم دا قول دی چې فرمايي-:

«خَيْرُ الْقُرُونِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُم».

ژباړه: «تر ټولو غوره پيړی زما ده، بيا هغه خلک چې

وړپسې دي او بیا هغه خلک چې وړپسې دي».[1] د دې حدیث پر صحت اتفاق شوی دی،

او باور لري چې غوره يې : ابوبکر الصدیق، بیا عمر الفاروق، بیا عثمان ذوالنورين، بیا علي المرتضى - رضي الله عنهم أجمعين - دي، بیا وړپسې لس هغه صحابه کرام دي چې د جنت زیری ورکړ شوی، بیا پاتې صحابه کرام - رضي الله عنهم أجمعين- او دوی د هغه څه په اړه له بحث کولو ډډه کوي چې د دوی ترمنځ پېښ شوي - یعنې د صحابه کرامو - او باور لري چې دوی په دې اړه مجتهدان وو، نو که څوک په سمه و، هغه ته دوه اجرونه ورکول کیږي او که څوک خطا شوی وي هغه ته یو اجر ورکول کیږي.

او د رسول الله صلى الله عليه وسلم د اهل بیت سره مینه لري - هغوی چې په رسول الله صلى الله عليه وسلم يې ایمان راوړی او د هغوی ټولو سره دوستي کوي، او د رسول الله صلى الله عليه وسلم د بيبيانو سره دوستي کوي چې د مؤمنانو مورګاني دي او د ټولو لپاره د الله تعالى رضایت غواړي. او د روافضو له تګلارې بیزاره دي، هغه کسان چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم له صحابه کرامو کرکه لري او کنځلې ورته کوي، او د اهل بیت په اړه افراط کوي او له هغې مرتبې يې لوړوي چې الله تعالى ورکړې ده، لکه څرنګه چې له نواصبو بیزاره دي چې په وینا او عمل سره هغوی ازاروي.

---

1 بخاري په (۳۶۵۱) شمېره او مسلم په: (۲۵۳۳) شمېره د عبد الله بن مسعود رضي الله عنه له حدیث څخه روایت کړی.

نو دا چې موږ يې يادونه وکړه: ټول هغې عقيدې ته شامليږي چې الله تعالى پرې خپل رسول محمد صلى الله عليه وسلم راليږلی او دا هغه عقيده ده چې درلودل، پرې منګولې لګول، ثابت پاتې کېدل او له مخالفت څخه يې ډډه کول واجب دي، او همدا د اهل سنت والجماعت، ژغورل شوې ډلې عقيده ده، چې په اړه يې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي:

«لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الحَقِّ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ كَذَلِكَ».

«همېشه به زما د امت يوه ډله پر حق بريالی پاتې وي، څوک يې چې ذلت غواړي هيڅ ضرر به ورته ونه رسوي، تر دې چې د الله پاک امر راشي او دوی به پر همدې حال وي»،[1] او په بل روايت کې راځي:

«لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الحَقِّ مَنْصُورَةٌ».

ژباړه: «تل به زما له امت څخه يوه ډله پر حق بريالی پاتې وي»،[2] او هغه - عليه الصلاة و السلام - فرمايلي:

«افْتَرَقَتِ اليَهُودُ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَافْتَرَقَتِ النَّصَارَى عَلَى اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَسَتَفْتَرِقُ هَذِهِ الأُمَّةُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ

---

1 مسلم (۱۹۲۰)، د ثوبان رضي الله عنه له حديث څخه روايت کړی دی.

2 ابن ماجه (۳۹۵۲)، د ثوبان رضي الله عنه له حديث څخه روايت کړی، او ابن حبان (۶۷۱۴)، او حاکم (۸۶۵۳) صحيح ګڼلی دی.

فِرْقَةً كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً فَقَالَ الصَّحَابَةُ: مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: مَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي».

ژباړه: «يهود په يو اويا ډلو وويشل شول، او نصارا په دوه اويا ډلو، او ژر دی چې دا اُمت به درې اويا ډلو ته وويشل شي؛ چې له يوې پرته نورې ټولې به يې په اور کې وي، صحابه وو وويل: هغه کومه ده ای د الله رسوله! ويې فرمايل: څوک چې په هغه لاره وي چې زه او زما ملګري پرې دي»[1]

د صحيح عقيدې ضد عقايد

هغه کسان چې له دې عقيدې څخه انحراف کوي او د هغې پر ضد ځي؛ ډېرى ډولونه لري؛ له دوى څخه: د بوتانو، مجسمو، ملايکو، اولياوو، پېريانو، ونو، تيږو او داسې نورو عبادت کوونکي دي. نو دا هغه خلک دي چې د پيغمبرانو بلنه يې نده منلې، بلکې مخالفت او ضد يې ورسره کړى، لکه څنګه چې قريشو او رنګارنګ عربو د رسول الله صلى الله عليه وسلم سره وکړل؛ نو هغوى به له خپلو معبودانو څخه د حاجتونو پوره کول، د ناروغانو لپاره روغتيا او پر دښمنانو بريا غوښتله، هغوى ته به يې حلالې کولې او نذرونه به يې ورته وړاندې کول، نو کله چې رسول الله صلى الله عليه وسلم

1 ترمذي په (۲۶۴۱) رقم، د عبد الله بن عمرو رضي الله عنه له حديث څخه روايت کړى، او مناوي په فيض القدير (۵/۳۴۷): کې ويلي "پدې کې عبد الرحمن بن زياد الأفريقي دى، ذهبي ويلي: هغوى ضعيف ګڼلى"، او ألباني په: صحيح الجامع (۵۳۴۳) کې صحيح کړى دى.

منع کړل، او يوازې د الله لپاره يې ورته د عبادت د خالصولو امر وکړ، دا خبره يې ناشنا وګڼله، انکار يې ترې وکړ او ويې ويل:

﴿أَجَعَلَ ٱلۡأٓلِهَةَ إِلَٰهٗا وَٰحِدًاۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٌ عُجَابٞ۝٥﴾

ژباړه: (ايا ده دغه معبودان يو اله وګرځول، بېشکه دا خامخا ډېر عجيبه څيز دی) [ص سورت: ۵ آيت].

نو رسول الله صلى الله عليه وسلم تر هغه پورې د الله تعالى لور ته بلنه ورکوله او له شرک څخه يې ويرول، او د هغه څه حقيقت يې ورته بيانوه چې بلنه يې ورکوله، تر دې چې چاته الله تعالى غوښتل هدايت يې ورته وکړ، چې بيا ډلې ډلې د الله تعالى په دين کې داخل شول، نو د پرله پسې بلنې، د رسول الله صلى الله عليه وسلم او صحابه کرامو د اوږد جهاد پسې د اسلام دين پر ټولو اديانو برلاسی شو، الله تعالى دې له هغوی او هغو کسانو څخه راضي شي چې په نيکۍ کې د هغوی پيروي کوي. بيا حالات بدل شول، په ډيری خلکو ناپوهي غالبه شوه؛ چې ډيری خلک د جاهليت دين ته وروګرځيدل، داسې چې د پيغمبرانو او اولياوو په اړه يې افراط وکړ، غوښتنې يې ترې کولې او مرسته يې ترې غوښتله او داسې نور د شرک ډولونه، او د : لا اله الا الله معنا يې ونه پېژنده، لکه څنګه چې د عربو کفارو پېژندلې وه، الله تعالى دې مرسته وکړي.

او دا شرک تر دې مهاله په خلکو کې د هغوی د ناپوهۍ او د نبوت له زمانې سره د زيات واټن د رامنځته کېدو له امله

خپرېږي.

د دې وروستنيو شبهه، هماغه د لومړنيو شبهه وه، چې هغه دا وينا ده:

﴿...هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ...﴾

(...دوی (معبودان) د الله تعالی پر وړاندې زموږ شفاعت کوونکي دي...). [یونس سورت: ۱۸ ایت]، او دا وينا يې:

﴿...مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ...﴾

ژباړه: (...موږ يې يوازې له دې امله لمانځو چې الله ته مو څه نيږدې کړي...). [الزمر سورت: ۳ آیت]. چې الله تعالی د دوی دا شبهه باطله کړه، او دا يې په ډاګه کړه چې څوک له هغه پرته د هر څيز عبادت وکړي نو پر هغه يې شرک کړی او کافر شوی دی، الله تعالی فرمايلي:

﴿وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ...﴾

ژباړه: (او هغوی له الله نه پرته هغه څه لمانځي چې نه څه زيان وررسولای شي او نه څه ګټه او دوی وايي چې دا د الله په وړاندې زموږ سپارښتګر دي). [یونس سورت: ۱۸ ايت]. الله پاک پر دوی په خپلې دې وينا سره رد وکړ:

﴿قُلۡ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعۡلَمُ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِۚ سُبۡحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ١٨﴾

ژباړه: (ته ووايه: ايا تاسو الله پر هغه څه خبروئ چې هغه يې نه په اسمانونو کې پېژني او نه يې په ځمکه کې، هغه ډېر پاك دى او ډېر اوچت دى له هغو څيزونو نه چې دوى يې ورسره شريکوي). [يونس سورت: ۱۸ ايت].

نو هغه پاک ذات پدې آيت کې دا بيان کړه چې له هغه پرته د نبيانو، وليانو او داسې نورو عبادت لوى شرک دى، اګر که تر سره کوونکى يې دا په نورو نومونو يادوي، او الله تعالى فرمايي:

﴿...وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ...﴾

(...او کومو خلکو چې له هغه پرته نور دوستان نيولي (او وايي چې) موږ خو د دوى عبادت نه کوو مګر د دې لپاره چې دوى نږدې کړي موږ الله ته...) [الزمر سورت: ۳ آيت]. بيا پرې الله تعالى پدې وينا سره رد وکړ:

﴿...إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ﴾

ژباړه: (بېشکه الله به د دوى په مينځ کې په هغو خبرو کې فيصله کوي چې دوى په هغو کې اختلاف کوي، بېشکه الله لارښوونه نه کوي هغه چا ته چې دروغجن، ډېر ناشکره وي) [الزمر سورت: ۳ آيت].

نو پدې سره ورته الله پاک ښکاره کړه چې له هغه پرته بل

چاته د دوی عبادت کول په دعا، ویرې، امید ساتلو او داسې نورو سره په هغه پاک ذات کفر کول دي، او دوئ یې دروغجن وګرځول په خپله هغه وینا کې چې دوی ویل: مونږ یې عبادت نه کوو مګر د دې لپاره چې هغه - الله تعالی - ته مو ښه نږدې کړي.

او له کفري عقیدو څخه چې د سمې عقیدې ضد او هغه څه سره مخالفې دي چې پیغمبرانو علیهم الصلاة والسلام پرې راتګ کړی؛ هغه عقیده ده چې بې دینان یې په نن عصر کې لري لکه: د مارکس، لینن پیروان او داسې نور بې دینۍ او کفر ته بلونکي، برابره ده که دوی یې په سوشیالیزم، کمونیزم، بعث او داسې نورو نومونو یادوي، ځکه د دې بې دینانو له اصولو څخه دا دي چې هیڅ اله نشته او ژوند یوازې ماده ده.

او د دوی له اصولو څخه: ژوندون، جنت او دوزخ څخه منکریدل او په ټولو دینونو کفر کول دي، او څوک چې د دوی په کتابونو کې وګوري او هغه څه چې دوی پرې دي په یقیني توګه به باوري شي، او شک نشته چې دا عقیده د ټولو اسماني دینونو سره په ټکر کې ده، او پیروان یې په دنیا او اخرت کې له تر ټولو ناوړه انجام سره مخ کوي.

او د هغو عقایدو له ډلې چې د حق خلاف دي: د ځینو صوفیانو عقیده ده چې ځیني خلک چې هغوی یې اولیاء او د الله تعالی سره د چارو په تدبیر کې شریک بولي، او د نړۍ په اداره کولو کې تصرف کوي، او هغوی ته قطبونه (د قطب جمع ده او د صوفیانو په اند هغه چاته ویل کیږي چې د کائناتو

د تشريح کولو تلسم له ځان سره ولري). اوتاد: (د وتد جمع ده او د صوفيانو په اند هغه چاته ويل کيږي چې له هر شر څخه د ځمکې د ساتنې چاره پر غاړه لري)، أغواث (د غوث جمع ده چې په سختې کې خلکو ته رسيدنه کوي).او داسې نور نومونه کاروي چې له ځان څخه يې خپلو معبودانو ته ټاکلي دي، او دا په ربوبيت کې شرک دی، چې د الله تعالی سره د شرک کولو تر ټولو بد ډول دی.

او څوک چې د جاهليت د لومړنيو خلکو شرک ته پام وکړي او هغه د وروستنيو د شرک سره پرتله کړي؛ نو وبه مومي چې د وروستنيو نسلونو شرک لوی او جدي دی، چې وضاحت يې په لاندې ډول دی: د جاهليت پر مهال د عربو کافرانو دوه ځانګړتياوې درلودې: لومړۍ: هغوی په ربوبيت کې شرک نه کاوه، بلکې شرک يې يوازې په عبادت کې و، ځکه د الله تعالی په ربوبيت يې اعتراف کاوه لکه چې الله تعالی فرمايلي:

﴿وَلَئِن سَأَلۡتَهُم مَّنۡ خَلَقَهُمۡ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ...﴾

ژباړه: (او که ودې پوښتل چې هغوی چا پيدا کړي، هرومرو به وايي: الله). [الزخرف سورت: ۸۷ آيت]. او الله - تعالی - فرمايلي:

﴿قُلۡ مَن يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ أَمَّن يَمۡلِكُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَٰرَ وَمَن يُخۡرِجُ ٱلۡحَيَّ مِنَ ٱلۡمَيِّتِ وَيُخۡرِجُ ٱلۡمَيِّتَ مِنَ ٱلۡحَيِّ

﴿وَمَن يُدَبِّرُ ٱلۡأَمۡرَۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُۚ فَقُلۡ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴿٣١﴾﴾

ژباړه: [ته ووايه: تاسو ته له اسمان او ځمکې څخه روزي څوك درکوي؟ يا د غوږونو او سترګو مالك څوك دى او څوك ژوندى له مړي راوباسي او مړى له ژوندي راوباسي او څوك د کارونو تدبير کوي؟ نو يقيناً دوى به وايي چې الله دى، (نو ته ووايه:) ايا نو تاسو نه وېرېږئ]. [يونس سورت: ۳۱ آيت] او پدې معنا سره ډېرى آيتونه راغلي دي.

دويم دا چې: د هغوى شرک به په عبادت کې تل نه و، بلکې يوازې د اسانتيا په حالت کې به يې شرک کاوه، خو په سختۍ کې به يې يوازې الله تعالى ته عبادت خالص کوو، لکه چې الله تعالى فرمايي:

﴿فَإِذَا رَكِبُواْ فِي ٱلۡفُلۡكِ دَعَوُاْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمۡ إِلَى ٱلۡبَرِّ إِذَا هُمۡ يُشۡرِكُونَ﴿٦٥﴾﴾

ژباړه: [او هر کله چې دوى سپاره شي په کښتيو کې نو رابولي الله تعالى لره، اخلاص کوي د هغه په بلنه کې نو هر کله چې دوى ته نجات ورکړي وچې ته، (نو) ناڅاپه دوى (له الله سره) شريکان نيسي] [العنکبوت سورت: ۶۵ آيت].

او ورستي مشركان چې دي نو دوى پر هغوى له دوو اړخونو ور اوښتي دي: لومړى اړخ: په ربوبيت کې د ځينو شرک. دويم اړخ: په اسانتيا او سختۍ کې شرک، لکه څرنګه چې د دوى په حال هغه څوک بنه پوهيږي چې ورسره يې

ناسته پاسته شوې او د دوی حالات یې له نږدې څارلي او هغه څه یې لیدلي چې دوی یې د الحسین او البدوي او نورو له قبرونو سره په مصر او د عدن په عیدروس کې کوي، د الهادي له قبر سره په یمن، او د ابن عربي له قبر سره په شام، او د شیخ عبد القادر الجیلاني له قبر سره په عراق او نورو مشهورو قبرونو سره کوي؛ چې عوام خلک پکې غلو (له حد نه اوړیدل) کوي او د الله تعالی ډیری حقونه یې ورکړي، او داسې ډیر کم خلک شته چې رد ورباندي وکړي او د توحید حقیقت ورته بیان کړي؛ هغه چې الله پرې خپل نبي - صلی الله علیه وسلم - او له هغه وړاندې رسولان علیهم الصلاة والسلام رالیږلي، بس مونږ یواځې د الله تعالی یو او خاص هغه ته ورګرځېدونکي یو.

او د اسماء او صفاتو په باب کې د صحیح عقیدې ضد عقیده د بدعتیانو؛ جهمیه او معتزله و او د دوی د پیروانو عقیده ده، چې له الله - تعالی- څخه صفات نفي کوي او یا یې له معنا څخه انکار کوي، بلکې الله تعالی پداسې صفتونو سره یادوي چې هغه معدوم (نشت)، جامد او یا ناشوني وي، الله تعالی د دوی له ویناوو څخه ډیر پورته دی.

او پدوی کې هغه خلک هم شامل دي چې له ځینې صفتونو منکر دي او ځینې نور ثابتوي لکه: أشعریان، دا چې هغوی ځینې صفتونه ثابتوي نو پرې لازم دي چې ورته نور صفتونه چې دوی یې ثابتوي د هغو صفاتو په څېر چې تېښته ترې کوي

او دلایل یې نفي کوي (هم باید ثابت کړي، خو دا چې نه یې کوي) ، نو پدې سره دوی د سمعي او عقلي دلایلو سره په مخالفت کې واقع شول، او پدې سره په ښکاره ټکر کې ولوېدل،خو أهل سنت والجماعت الله پاک ته د پوره کمال سره له نومونو او صفتونو څخه هغه څه ثابتوي چې هغه (ذات) خپل ځان ته ثابت کړي او یا یې رسول؛ محمد - صلی الله علیه وسلم - ورته ثابت کړي وي، او پاک یې ګڼي له دې چې د مخلوق سره یې تشبیه کړي پداسې پاکوالي سره چې د تعطیل (له معنا څخه) پکې څکه نه وي، نو پدې سره دوی په ټولو دلیلونو عمل کړی، نه یې تحریف کړی او نه هم تعطیل، او له هغه ټکر څخه هم بچ پاتې شوي چې له دوی پرته نور ورسره مخ شوي دي، لکه څرنګه چې پدې اړه وړاندې وویل شول،او همدا په دنیا او اخرت کې د خلاصون او نیکمرغۍ لار ده؛ هغه نیغه لار چې د دې امت سلفو او امامانو نیولې وه. او هیڅکله به د دې امت وروستي خلک اصلاح نه شي مګر په هغه څه چې لومړي پرې اصلاح شوي وو، چې هغه د قرآن اوسنت پیروي ده، او د هر هغه څه پرېښودل چې د دې خلاف وي. له الله تعالی څخه سوال کوو چې امت خپلې هوښیارۍ ته راوګرځوي، د هدایت بلونکي پکې ډېر کړي، مشرانو او عالمانو ته یې د شرک پر وړاندې د جنګیدلو او له منځه وړلو توفیق ورکړي او له اسبابو یې خلک وویروي ... بېشکه هغه ذات اوریدونکی او نږدې دی. الله تعالی توفیق ورکوونکی دی، هغه زموږ لپاره کافي دی، او هغه د چارو غوره کار جوړونکی دی، له هغه پرته بل حالت بدلوونکی او هیڅ ځواک

نشته. وصلى الله وسلم وبارك على عبده ورسوله نبينا محمد وآله وصحبه.

***

ps٣٩٧v ٤,٠- ٢٠٢٦/٠٨/١٧

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

رسالة الحرمين

Message of The Two Holy Mosques

Guidance content for the visitors of the Holy Mosque and the Prophet's Mosque in languages.